

Egyenlő hozzáférés a tehetséggondozáshoz?

Kállai Gabriella

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Miről lesz szó?

Földrajzi területi hozzáférhetőség sajátosságai adatbázisok tükrében:

- Köznevelési intézmények néhány jellegzetessége tehetséggondozás szempontjából
- Tehetségpontok

Hozzáférés esélyei – avagy: egy empirikus kutatás eredményeinek bemutatása:

- Milyen jegyek alapján ismerik fel a tehetségeket az iskolában?
- Milyen tehetségfejlesztő formák a leinkább elterjedtek?

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A tehetséggondozás hazai története

- Évszázados, komoly hagyományok
- 1945 után elhanyagoltta vált
- 70-es évek: iskolarendszer keretein belül; szakkörök, versenyek, alapfokú művészeti iskolák, nevelési tanácsadók
- Rendszerváltás: 6 és 8 osztályos gimnáziumok létrejötte
- 2000-es évek: Arany János Tehetséggondozó Program
- Útravaló – Út a tudományhoz program
- Sportiskolai program és más kezdeményezések
- Nemzeti Tehetség Tanács
- 2009-2011: Magyar Génius Program
- 2008: Nemzeti Tehetség Program, 2011-től pályázati kiírások

Törvényi háttér

Köznevelési törvény (2011)

- A tehetséggondozás kiemelt figyelmet kap;
- *„kiemelten tehetséges gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség”* (Renzulli)
- Átszabja a tehetséggondozás szakmai szolgáltató és fejlesztő rendszerét;
- A pedagógiai szakszolgálati feladatok közé bekerült a kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók gondozása.

Értelmezési keret

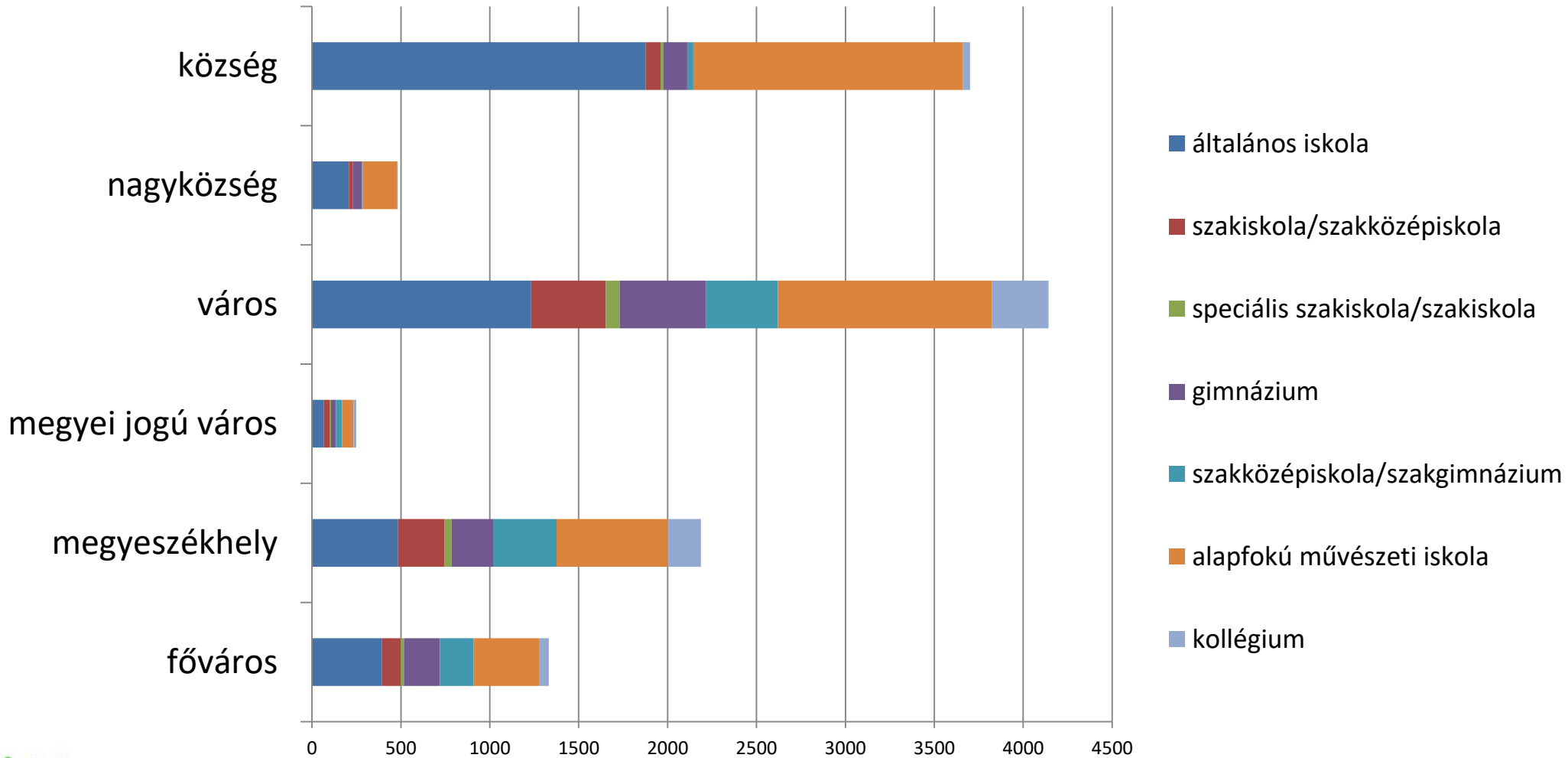
- A tehetség és kibontakoztatása fejlődési folyamat, semmint eleve adott egyéni tulajdonság;
- Komplex életkori megközelítés fontossága, élethosszig tanulás jelentősége;
- A *tehetséggondozás* kifejezés gyűjtőfogalomként szerepel: a különféle gyakorlatok, programok összességét jeleníti meg, a tehetségazonosítás, tehetségsegítés tevékenységét is jelenti.

Oktatásügyi adatbázisok

- Köznevelési intézmények statisztikai elemzése – csak korlátozottan alkalmazható; csak bizonyos szegmensek érhetők tetten, minőségi mutatók előállításához nem biztos, hogy alkalmasak
- Amit mutatnak: iskolai tantervek szintjén megjelenő formák (6 és 8 osztályos képzés, emelt szintű képzés, extrakurrikuláris programok stb.); a területi egyenlőtlenség jól vizsgálható mennyiségi oldalról
- Összefüggés: azok az intézmények teljesítenek jól extrakurrikuláris területen, ahol a tanórai tehetséggondozás terén is gazdagabb a kínálat
- Általános iskolák: a kisebb intézményekben kínálati oldal hiányosságai

Intézmények megoszlása településtípus szerint

(feladatellátási hely, N=12093)

Gimnáziumok (2019)

- Nappali tanrendben: 187.599 fő
- 9. évfolyam (4 éves, 1+4 éves képzésben): a tanulók 41,6%-a
- A gimnáziumokban tanulók 73%-a tanul 4 évfolyamos képzésben, 27%-uk 6- vagy 8 évfolyamos képzésben

- 616 gimnázium (1002 feladatellátási hely), kb. 1/3-uk hirdet meg szerkezetváltó képzést (is)
- Szerkezetváltó gimnáziumok eloszlása: az ország területén nem egyenletes, legkevésbé elérhető: Somogy, Zala és Vas megyében

- Osztályok létszáma: 26-34 fő

Arany János Tehetséggondozó Program

- 2000-től
- Gimnázium, kötelező kollégiumi bentlakással
- Hátrányos helyzetű, tehetséges diákok továbbtanulásának támogatására (rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény/ család-és gyermekjóléti szolgálat javaslata/ szülő, gyám alacsony foglalkoztatottsága/ lakóhely, tartózkodási hely kedvezményezett településen található/5000 főnél kisebb lakosságszámú)
- 1+4 év; nyelvtanulás, jogosítvány, ECDL-vizsga
- Szociális készségek fejlesztése, személyiségfejlesztés, tanulástámogatás
- 22 gimnázium/szakgimnázium (2019), országos lefedettség
- Debreceni Egyetem szakmai támogatása
- Költséghaszon- és egyéb vizsgálatok (8-9M Ft ráfordítás/fő, de már akkor megtérül, ha a tanulók 20%-a diplomát szerez)

Tehetségpontok

- 2009 óta
- MATEHETSZ, akkreditáció
- Önkéntesség és önálló, helyi kezdeményezés
- Óvoda-egyetem, heterogén intézményi összetétel (köznevelési intézmény, civil szervezet, egyházi intézmény stb.), heterogén tehetségsegítő profil
- Elsősorban helyi kapcsolatok, helyi beágyazások
- Több mint 1500 szervezet

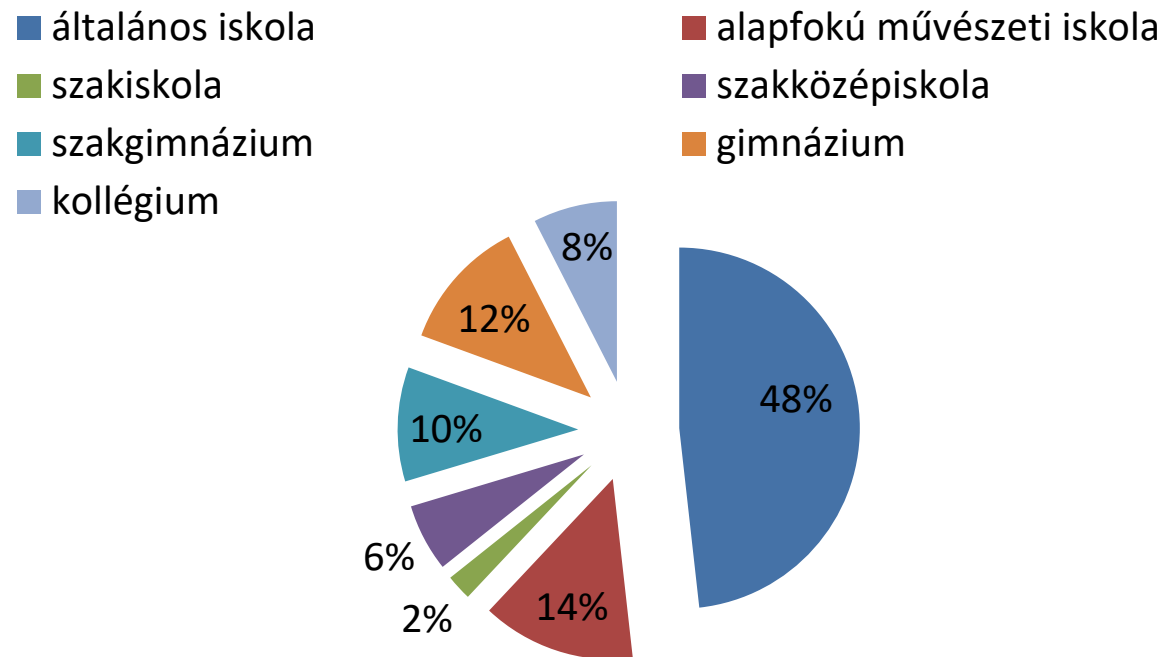
Összegzés: Intézmények elérhetősége

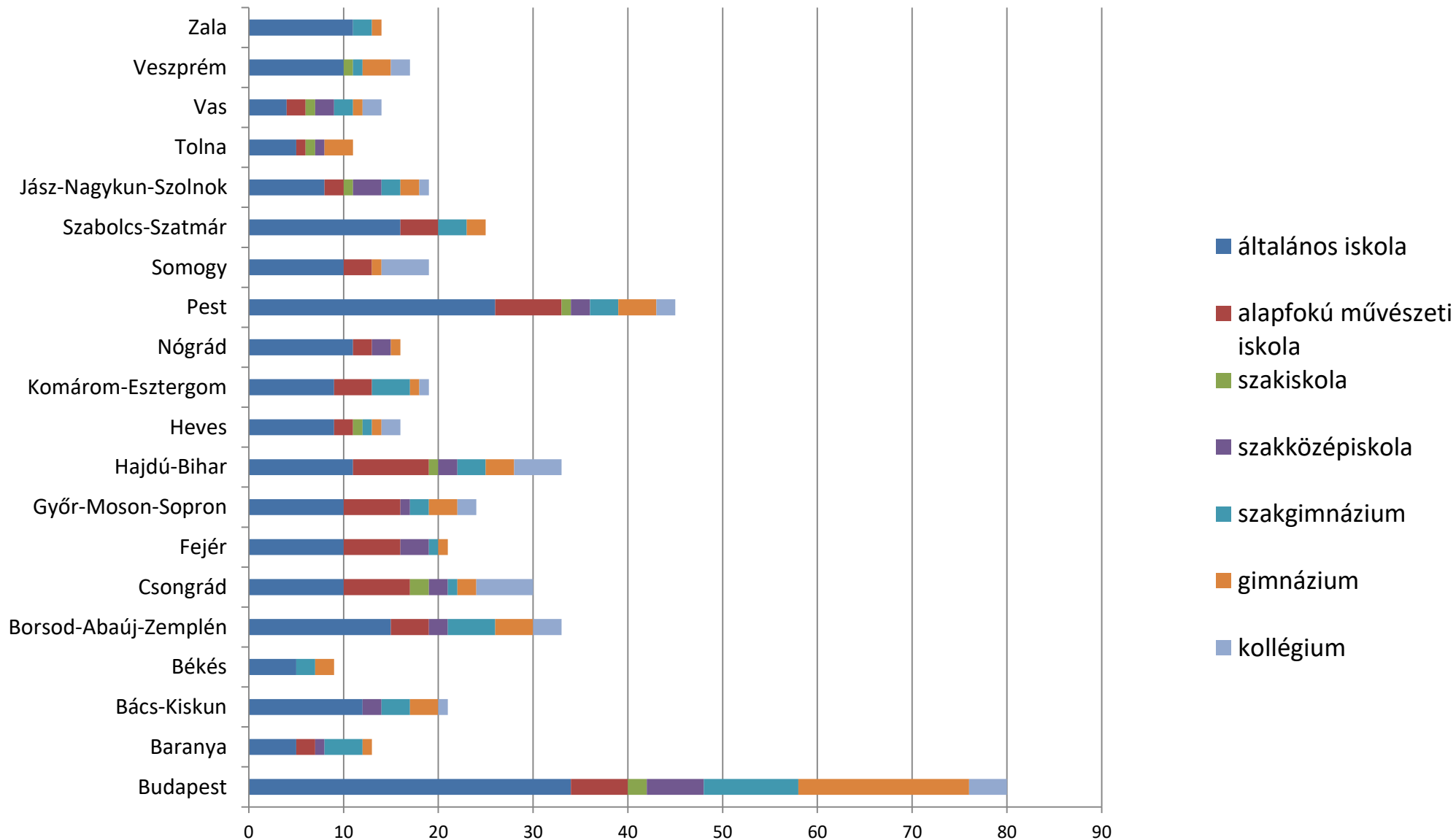
- Mennyiségi vizsgálat alapján
- adott földrajzi területen a kínálati oldal szűkössége (szakemberek, programok, foglalkozások hiánya);
- elérés nehézségei;
- intézmények, szereplők közötti információáramlás hiánya;
- intézmények, szervezetek közötti együttműködés, hálózatosodás hiánya

Empirikus kutatás

a) országos, reprezentatív adatfelvétel; Kérdőívek:

- Köznevelési intézmények vezetői – személyes lekérdezés (N=479), 10%
- Köznevelési intézményekben tanító pedagógusok – online kérdőív (N=1427)

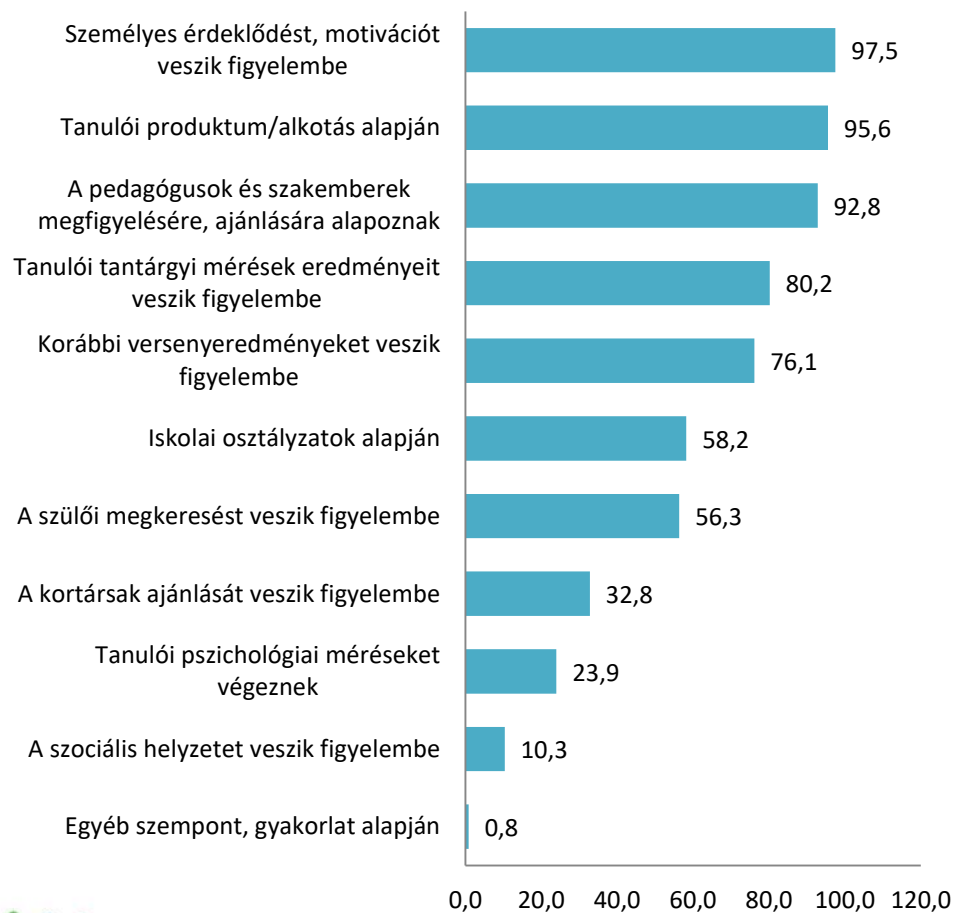
b) mikroutatás: 10 intézmény

Kvantitatív adatgyűjtés: tanulók körében (7. és 11. évfolyam; N=171)

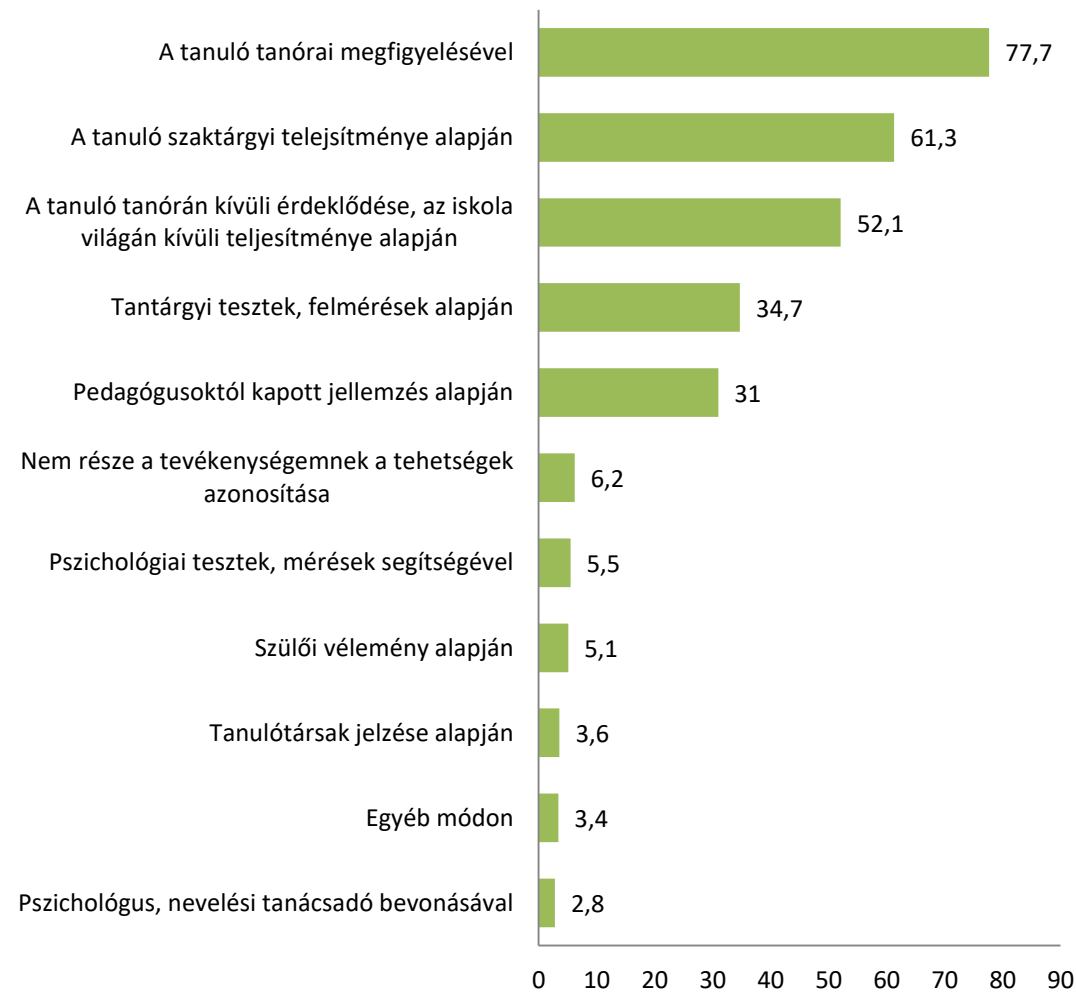
Kvalitatív adatgyűjtés: intézményvezetők, osztályfőnökök, tanulók (interjú, fókuszcsoport)

Tehetségek azonosítási módjai a gyakorlatban

intézményvezetők (%)

pedagógusok (%)

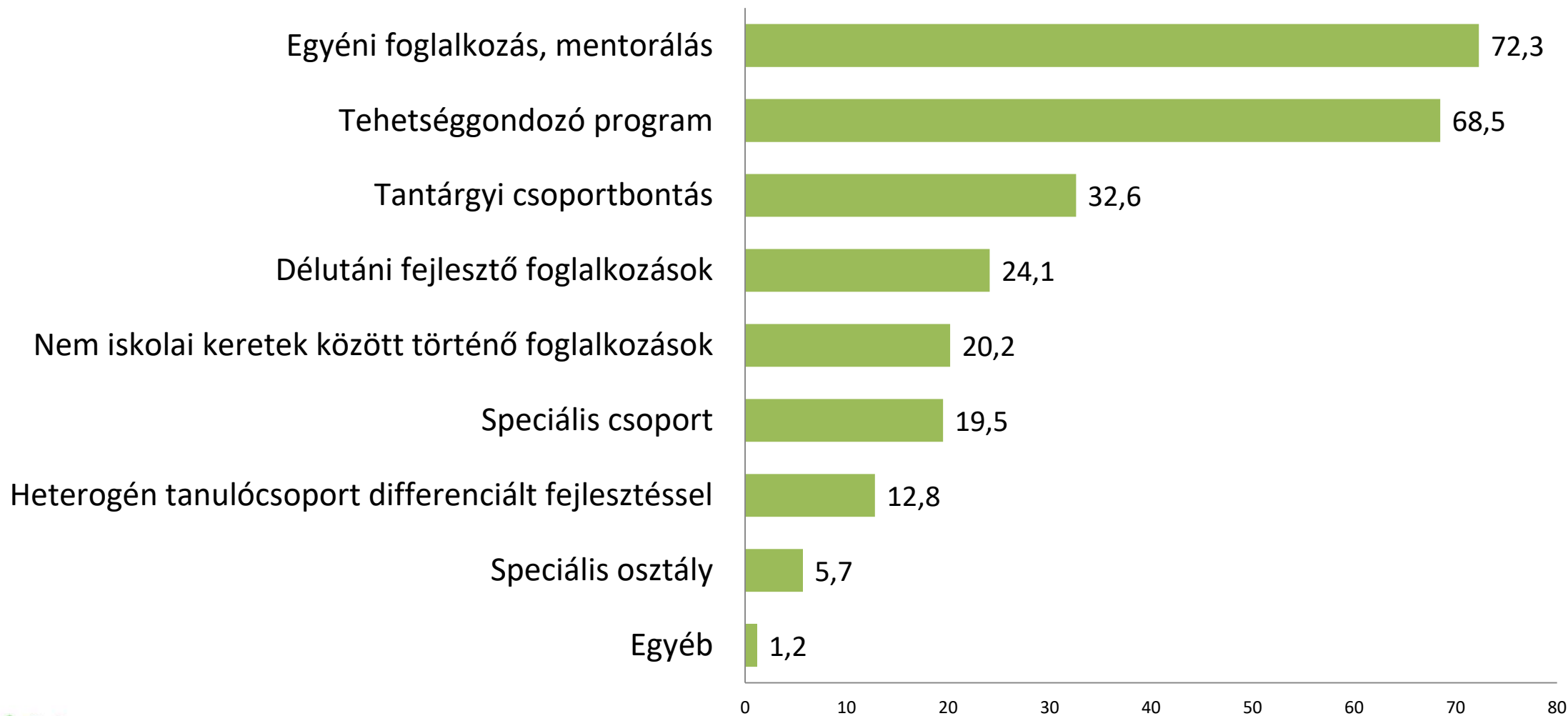

Iskolák által működtetett tehetségfejlesztő formák tanítási órai keretben (N=479)

iskolatípus	speciális osztály (%)	speciális csoport (%)	tantárgyi csoportbontás (%)	tantárgyi fakultáció (%)	heterogén csoport differenciált fejlesztéssel (%)
általános iskola	19	39,8	74	29	77,9
alapfokú művészeti iskola	19,7	47	51,1	30,3	47
szakiskola*	27,3	36,4	81,8	27,3	63,3
szakközépiskola	13,8	20,7	79,3	31	72,4
szakgimnázium	16,3	40,8	89,8	67,3	53,1
gimnázium	43,9	57,9	94,7	96,5	66,7
kollégium	8,3	19,4	36,1	36,1	58,3
összesen	20,9	40,3	72,7	41,8	67,6

A tehetségfejlesztés leghatékonyabb módjai a pedagógusok szerint (%) (N=1427)

Iskolák által működtetett tehetségfejlesztő formák szabadidős keretben (N=479)

iskolatípus	tehetséggon- dozó program (%)	délutáni fejlesztő foglalkozá- sok (%)	tehetséggon- dozó tábor (%)	egyéni foglalkozás tehetségek kel, mentorálás (%)	egyéb (%)
általános iskola	39,4	93,9	40,3	84,4	7,4
alapfokú művészeti iskola	63,1	62,1	72,7	89,4	6,1
szakiskola	27,3	90,9	0	90,9	0
szakközépiskola	34,5	89,7	27,6	93,1	0
szakgimnázium	53,1	71,4	30,6	85,7	0
gimnázium	63,2	87,7	50,9	93	10,5
kollégium	52,8	80,6	13,9	86,1	2,8
összesen	47,3	85,2	41,3	87,1	5,9

